

Великі перспективи удосконалення селекційно-племінної роботи має впровадження нової технології зберігання і використання сперми плідників при температурі -196° . Працівники держплемстанцій можуть брати сперму від плідників протягом усього року, підбрати пари незалежно від віддалі між господарствами та зберігати сперму багато років. За роки дев'ятої п'ятирічки спермою, що зберігалась в глибокозамороженому стані, осіменено 13,4 млн. корів і телиць, або 112% до плану. Всі держплемстанції, колгоспні і радгоспні пункти Дніпропетровської, Чернігівської, Черкаської, Харківської, Київської, Чернівецької і Львівської областей повністю переведені на нову технологію. Завдання полягає в тому, щоб в ближчі роки десятої п'ятирічки цим способом осіменіння користувались всі господарства нашої республіки.

Додатковим резервом виробництва високоякісної яловичини є промислове схрещування великої рогатої худоби, яке широко застосовують в господарствах республіки. В останні роки спермою плідників м'ясних порід осіменено понад 1 млн. корів і телиць. У колгоспі ім. Островського Хмельницької області помісні (шароле \times білоголова українська) бугайці у 18-місячному віці важили 468 кг, що на 36 кг більше, ніж чистопородні тварини.

Слід відмітити, що можливості й резерви штучного осіменіння не вичерпані і використовуються не повністю. В дальшому вирішуватиметься питання підвищення інтенсивності використання особливо тих плідників, які виявились поліпшувачами господарсько корисних ознак. Буде здійснено будівництво великих обласних держплемстанцій, зокрема Вінницької, Сумської, Харківської, Дніпропетровської, Одеської, Кримської та ін. Чимало держплемстанцій підлягає реконструкції, що пов'язано з впровадженням кріогенного обладнання та з тим, що перші станції будувались за проектами пунктів штучного осіменіння.

Послідовне і безперервне удосконалення племінних і продуктивних якостей сільськогосподарських тварин — це використання резервів, закладених в племінному тваринництві.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАВЕЗЕНИХ ГОЛЛАНДСЬКИХ БУГАЇВ ПРИ РОЗВЕДЕННІ ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ

М. С. ПЕЛЕХАТИЙ, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

В останні 15—20 років при розведенні чорно-рябої худоби на Україні широко використовують голландських бугаїв-плідників. У багатьох господарствах республіки одержані $1/2$ -, $3/4$ -, $7/8$ -кровні тварини на голландську породу.

Важливе практичне значення мають дослідження результатів використання голландських плідників на маточному поголів'ї місцевої чорно-рябої худоби республіки. Вони дозволяють визначити

1. Результати використання завезених голландських бугаїв на маточному поголів'ї чорно-рябої породи племзаводу «Кожанський» (дані за I лактацію)

Кличка і номер бугая	Показники за 300 днів лактації	Продуктивність дочок		Порівняно з		
		n	M \pm m	матерями d \pm md	n	ровесницями d \pm md
Клас КГ-40	Надій, кг	94	3225 \pm 63	-253 \pm 104	162	+220 \pm 79
	Вміст жиру, %		3,52 \pm 0,02	+0,28 \pm 0,03		+0,03 \pm 0,03
	Молочний жир, кг		113,3 \pm 2,2	+2,2 \pm 4,0		+7,9 \pm 2,9
Султан ХГ-5	Надій, кг	24	2967 \pm 114	-456 \pm 130	163	-280 \pm 125
	Вміст жиру, %		3,44 \pm 0,04	+0,16 \pm 0,05		-0,07 \pm 0,04
	Молочний жир, кг		102,5 \pm 4,5	-9,3 \pm 4,6		-11,8 \pm 4,9
Ауке КГ-41	Надій, кг	21	3341 \pm 83	-909 \pm 149	90	-62 \pm 104
	Вміст жиру, %		3,40 \pm 0,04	+0,14 \pm 0,04		+0,09 \pm 0,05
	Молочний жир, кг		113,3 \pm 2,6	-25,0 \pm 4,4		+0,8 \pm 3,4
Кронювель 41581	Надій, кг	14	2537 \pm 155	-1639 \pm 310	74	-478 \pm 176
	Вміст жиру, %		3,47 \pm 0,06	+0,25 \pm 0,07		+0,15 \pm 0,07
	Молочний жир, кг		87,3 \pm 4,6	-47,0 \pm 9,6		-12,4 \pm 5,3
Зата Рома КГ-57	Надій, кг	25	3180 \pm 127	-117 \pm 196	60	-47 \pm 155
	Вміст жиру, %		3,42 \pm 0,05	+0,07 \pm 0,06		-0,08 \pm 0,05
	Молочний жир, кг		109,4 \pm 5,2	-0,3 \pm 7,3		-3,7 \pm 6,2
Ділле Готфрід КГ-56	Надій, кг	20	3045 \pm 149	-133 \pm 266		
	Вміст жиру, %		3,51 \pm 0,05	+0,08 \pm 0,07		
	Молочний жир, кг		107,5 \pm 6,3	-0,9 \pm 9,9		

ступінь і доцільність поглинання останньої тваринами голландської породи.

В останні 60—70 років голландська порода за будовою тіла, напрямком та рівнем продуктивності значно розвинулась. З молочної її перетворили в породу комбінованого напрямку продуктивності, тварини якої характеризуються добре розвинутими м'ясними формами і високою жирномолочністю. У нашу країну завозили чорно-рябу худобу в основному з провінції Фрісландія. Йї властивий добре виражений комбінований тип, що і позначилось на тілобудові та напрямку продуктивності вітчизняної чорно-рябої худоби.

Ефективність використання голландських бугаїв на маточному поголів'ї місцевої чорно-рябої худоби ми вивчали за даними племінних записів 1960—1974 рр. в племзаводі «Кожанський». Стадо племзаводу спочатку формували за рахунок остфриської худоби, яка мала велику живу вагу, гармонічну будову тіла, високу молочну продуктивність, але низький вміст жиру в молоці. Пізніше тут використовували плідників естонської чорно-рябої худоби, а починаючи з 1957 р. — завезених голландських бугаїв (табл. 1).

Порівняно з продуктивністю матерів голландські плідники погіршили молочність своїх дочок у середньому на 416 кг, одночасно підвищивши вміст жиру в молоці на 0,20%. Кількість молочного жиру у їх дочок зменшилась на 6,2 кг.

Різні плідники дали неоднакове потомство. Різниця за надоями змінювалась на користь матерів по окремих бугаєх від 177 до 1639 кг, за вмістом жиру в молоці на користь дочок — від 0,07 до 0,28%. Найбільш негативно вплинули на надій своїх дочок напів-

2. Заміна молочної продуктивності корів чорно-рябої худоби з підвищенням кровності на голландську породу (дані за I лактацію)

Показники	Матері (місцеві чорно-рябі)	Їх дочки (1/2-кровні на голландську породу)	Їх внучки (3/4-кровні на голландську породу)
Кількість тварин	47	47	47
Вік при першому отеленні, місяці	31,8	31,6	31,8
Надій за 300 днів лактації, кг	3950+118	3233+65	3071+0,041
Вміст жиру в молоці, %	3,30±0,024	3,54±0,036	3,62±0,041
Молочний жир, кг	130,5±3,88	114,8±2,38	111,2±3,16

брати по батьку Ауке КГ-41 та Кронювель 41581, а також Султан ХГ-5. Ці плідники виявилися гіршими також при оцінці методом «дочки—ровесниці».

Кращі результати за жирномолочністю одержані при використанні голландських бугаїв на рідкомолочних матерях. Так, якщо плідники Клас КГ-40, Ауке КГ-41, Султан ХГ-5 і Кронювель 41851, яких використовували на рідкомолочних коровах (3,22—3,28%), підвищили жирність молока своїх дочок на 0,14—0,28%, то бугаї Ділле Готфрід КГ-56 і Зата Рома КГ-57 при використанні на тваринах з жирністю молока 3,35—3,43% — лише на 0,07—0,08%.

Голландські плідники в середньому дещо поліпшили жирномолочність своїх дочок порівняно з ровесницями (на 0,03%), проте знизили їх надій (на 89 кг). Слід зазначити, що вивчення ефективності використання голландських бугаїв, оцінюючи їх методом «дочки—ровесниці», є менш надійним, оскільки серед ровесниць знаходяться дочки інших голландських плідників. Більшість голландських бугаїв помітно знизили варіабельність надою та жирномолочності своїх дочок порівняно з матерями й ровесницями.

Аналіз молочної продуктивності потомства голландських бугаїв-плідників протягом двох поколінь показав, що більший спадковий вплив вони мали в першому поколінні (табл. 2). Дочки голландських бугаїв поступалися перед матерями за надоєм на 717 кг, за кількістю молочного жиру — на 15,7 кг і перевищували їх на 0,24% за жирністю молока при високовірогідній у всіх випадках різниці ($P < 0,001$). Повторне використання голландських плідників зумовило зниження надою на 162 кг і підвищення жирномолочності на 0,08% при невірогідній різниці.

Вивчення продуктивності поліпшеної худоби порівняно з місцевою чорно-рябою в однакових умовах годівлі та утримання показало, що прилиття крові голландських бугаїв з кожним поколінням призводить до помітного зниження надою і зумовлює підвищення жирномолочності та білковомолочності (табл. 3).

Для підтвердження впливу голландських плідників на продуктивні якості вітчизняної чорно-рябої худоби обчислили фенотипові кореляції між надоєм та компонентами молока залежно від кровності на голландську породу (табл. 4).

У даному випадку взаємозв'язок між надоєм та компонентами

3. Молочна продуктивність поліпшеної худоби порівняно з місцевою чорно-рябою в однакових умовах годівлі та утримання (III лактація і старше)

Групи тварин	n	Надій за 305 днів лактації, кг		Вміст жиру в молоці, %		Вміст білка в молоці, %	
		M ± m	C _v	M ± m	C _v	M ± m	C _v
Місцеві чорно-рябі	9	5443 ± 427	23,5	3,59 ± 0,08	6,5	3,32 ± 0,06	5,2
1/2-кровні на голландську породу	152	5055 ± 100	24,3	3,76 ± 0,02	6,2	3,37 ± 0,01	5,2
3/4-кровні на голландську породу	86	4543 ± 136	27,8	3,86 ± 0,03	6,9	3,42 ± 0,02	5,8
7/8-кровні на голландську породу	23	4350 ± 209	23,1	3,94 ± 0,07	8,2	3,52 ± 0,03	3,7

молока у місцевої чорно-рябої худоби практично відсутній. У одержаних тварин відмічена незначна позитивна кореляція, яка зростає в міру підвищення крові голландських тварин. Кореляційний зв'язок між надоем і вмістом білка у всіх випадках вищий, ніж між надоем і вмістом жиру. Фенотипова кореляція між вмістом жиру і білка у тварин усіх груп, за винятком місцевої чорно-рябої худоби, досить висока і статистично вірогідна.

Таким чином, використання голландських плідників на тваринах місцевої чорно-рябої худоби зумовлює зниження надоев їх дочок при одночасному підвищенні вмісту жиру в молоці. Різниця між продуктивністю дочок голландських бугаїв та їх матерів залежить як від племінної цінності батьків, так і від рівня продуктивності матерів. Використання голландських плідників сприяло позбавленню негативної кореляції в стадах чорно-рябої худоби між надоем і компонентами молока, підвищенню її між вмістом жиру і білка, що в свою чергу полегшить одночасну селекцію тварин за цими ознаками.

Голландських бугаїв-плідників можна використовувати для під-

4. Взаємозв'язок між надоем і компонентами молока у місцевої та поліпшеної худоби

Кореляція між ознаками	Місцева чорно-ряба худоба (n = 9)		1/2-кровні на голландську породу (n = 152)		3/4-кровні на голландську породу (n = 86)		7/8-кровні на голландську породу (n = 23)	
	r ± m _r	tr	r ± m _r	tr	r ± m _r	tr	r ± m _r	tr
Надій за 300 днів лактації і вміст жиру	0,000 ± 0,333	0,0	+0,006 ± 0,081	0,1	+0,094 ± 0,107	0,9	+0,054 ± 0,208	0,3
Надій за 300 днів лактації і вміст білка	0,000 ± 0,333	0,0	+0,059 ± 0,081	0,7	+0,185 ± 0,105	1,8	+0,282 ± 0,192	1,5
Вміст жиру і вміст білка	+0,215 ± 0,320	0,7	+0,515 ± 0,060	8,6	+0,613 ± 0,069	8,9	+0,440 ± 0,169	2,6

вищення жирномолочності і білковомолочності чорно-рябої худоби республіки за допомогою одноразового та дворазового прилиття крові й дальшого розведення одержаного потомства «в собі». Для цього з Голландії слід завозити бугаїв від рекордних батьків-поліпшувачів, які добре поєднують високу жирність молока потомства з багатомолочністю. Серед сучасних голландських ліній найбільш відповідають бажаному типу тварини лінії Блітсаерд Кеймпе 43454. Вони мають задовільно розвинуті молочні форми, міцну конституцію й добре пристосовані до машинного доїння.

ФЕНОТИПОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ ТА ПЛЕМІННА РОБОТА З НЕЮ В ПЛЕМЗАВОДІ «ПЛОСКІВСЬКИЙ»

В. М. СІРОКУРОВ, кандидат сільськогосподарських наук

І. С. ЄВТУХ, старший інженер

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

І. І. РИБКА, головний зоотехнік

Т. Г. ПАХІРКО, старший зотехнік-селекціонер племзаводу «Плосківський» Київської області

Стадо чорно-рябої породи в радгоспі «Плосківський» почали формувати в 1964 р. за допомогою поглинального схрещування симентало-остфриських помісей бугаями голландської та естонської порід. Протягом 1966—1971 рр. його поповнювали чистопородними тваринами за рахунок завезення племінних телиць з господарств Московської та Калінінградської областей. За ці ж роки завезли 617 племінних телиць чорно-рябої та остфриської порід, поліпшених голландськими і шведськими бугаями.

У 1972—1974 рр. в господарство з Голландії та Канади завезли 205 чистопородних телиць і нетелей, в тому числі голландської породи 128 і голштино-фриської 77 голів.

За 1975 р. у господарстві в середньому від кожної корови на доїли по 5226 кг молока, а на 100 га сільськогосподарських угідь виробили по 1999 ц.

За п'ять років (1971—1975) надій на корову збільшився на 1461 кг (щорічний приріст у середньому дорівнював 292 кг, або 7,76%), а вміст жиру в товарному молоці за цей період збільшився з 3,46% до 3,59%, тобто на 0,13%.

У 1973 р. на базі радгоспу створений племінний завод чорно-рябої худоби. Основне його завдання — відтворення високоцінних бугайців, зокрема голштино-фриської породи.

Проте дальше удосконалювати племінні і продуктивні якості стада та вирощувати висококласних племінних бугайців необхідних ліній для комплектування держплемстанцій не можна без обґрунтованого перспективного плану племінної роботи. При його